ROYAL HIGHER SECONDARY SCHOOL - DHORAJI

SUBJECT : ECO | **STD : - 12 (COM)** | **DATE : 27/10/2024**
MARKS : 100 | **First Exam** | **TIME : 03:00 HOURS**

SECTION :- A

■ નીચેના આપેલા બહુવિકલ્પ પ્રશ્નો માટે યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ઉત્તર આપો. **[20]**

1. કયા પ્રકારની ઉત્પાદન પદ્ધતિ બેરોજગારીમાં વધારો કરે છે ?

A. શ્રમપ્રધાન B. મૂડીપ્રધાન C. ખેતપ્રધાન D. શિક્ષણપ્રધાન

2. સ્વતંત્રતા પછી ભારતમાં સૌપ્રથમ વસ્તી–ગણતરી પત્રક કયા વર્ષમાં તૈયાર થયું ?

A. ઈ.સ.1948 B. ઈ.સ.1951 C. ઈ.સ.1961 D. ઈ.સ.1965

3. ભારતના કયા રાજયમાં દર 1000 પુરુષોએ સ્ત્રીઓનું પ્રમાણ વધારે છે ?

A. ગુજરાત B. મહારાષ્ટ્ર C. કેરલ D. ઉત્તર પ્રદેશ

4. ભારતમાં કૃષિ–સંશોધન કરતી સંસ્થા કઈ છે ?

A. ICAR B. CIBRC
C. પ્રાદેશિક ગ્રામીણ બેંકો D. RBI

5. અસરકારક માંગના અભાવે કયા પ્રકારની બેરોજગારી સર્જાય છે ?

A. મોસમી B. ચક્રિય C. છૂપી D. ઘર્ષણજન્ય

6. ભારતમાં વસ્તીવધારાની દ્રષ્ટિએ કયા વર્ષને 'મહાન વિભાજક વર્ષ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે ?

A. 1901 B. 1921 C. 1951 D. 1991

7. R.B.I. ની સ્થાપના ઈ.સ. .... માં થઈ.

A. 1939 B. 1934 C. 1935 D. 1949

8. .... વર્ષમાં રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરંટી કાનૂન (NREGA)મંજૂર કરવામાં આવ્યો.

A. 2010 B. 2005 C. 2009 D. 1980

9. બેરોજગારીના પ્રકારો નકકી કરવા માટેના ચાર માપદંડ .... દ્વારા રજૂ કરવામાં આવ્યા છે.

A. મહાલનોબિસ B. રાજકૃષ્ણ C. કેઈન્સ D. રોડાન

10. પ્રચ્છન્ન બેકારીની સીમાંત ઉત્પાદકતા .... હોય છે.

A. સમાન B. વધુ C. શૂન્ય D. અનંત

11. નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ આલેખના પ્રકારમાં થતો નથી ?

A. સ્તંભાલેખ B. આવૃતિવક્ર C. આવૃતિ બહુકોણ D. ચિત્રાકૃતિ

12. આર્થિક માહિતી અંગેની ડેટા CD કોણ તૈયાર કરે છે ?

A. ખાનગી પ્રકાશકો B. શાળાઓ
C. પ્રયોગશાળા, સંશોધન કેન્દ્રો, સરકાર વગેરે D. સામાન્ય વ્યકિતઓ

13. વિકાસ એક બહુપરિણામીય પ્રક્રિયા છે. આ વિધાન કોણે રજૂ કર્યું છે ?

A. ટોડેરો　B. કિન્ડલ બર્જર　C. માર્શલ　D. મેચલપ

14. 2014 માં માનવવિકાસ આંકની દષ્ટિએ વિશ્વમાં પ્રથમ સ્થાન ધરાવનાર દેશ કયો હતો ?

A. જાપાન　B. નોર્વે　C. અમેરિકા　D. ભારત

15. ફુગાવાનાં મુખ્ય કારણ કેટલા છે ?

A. 1　B. 2　C. 3　D. 4

16. ટૂંકા ગાળાનું ધિરાણ સૈદ્ધાંતિક રીતે કેટલા સમયગાળા માટેનું હોય છે ?

A. 1 વર્ષ સુધીનું　B. 1 વર્ષ થી 3 વર્ષ સુધીનું

C. 1 વર્ષ થી 3 વર્ષ સુધીનું　D. 5 વર્ષ થી 15 વર્ષ સુધીનું

17. નીચેનામાંથી કોનો સમાવેશ નાણાંકીય નીતિના ગુણાત્મક સાધનમાં થાય છે ?

A. રેપોરેટ　B. બેન્કરેટ

C. રોકડ અનામતનું પ્રમાણ　D. ભેદભાવ યુકત વ્યાજના દર

18. ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રીસર્ચ શહેરીક્ષેત્રે વ્યકિતની ખોરાકમાં ન્યૂનતમ દૈનિક કેટલી કેલરી નકકી કરી છે ?

A. 2400　B. 2300　C. 2200　D. 2100

19. ભારતમાં વર્ષ વર્ષ 2014-16 ના સમયગાળામાં કુપોષિત વ્યકિતઓનું ટકાવારી પ્રમાણ કેટલું છે ?

A. 23.7　B. 15.2　C. 11.2　D. 20.5

20. બેરોજગારીની સમસ્યા અભ્યાસ અર્થે રચાયેલ સમિતિનું નામ આપો.

A. રાજકૃષ્ણ　B. ભગવતી

C. પ્રો. સુરેશ તેદુંલકર　D. દાંડેકર અને રથ

SECTION :- B

■ નીચેના પ્રશ્નોના એક–બે વાકયમાં ઉત્તર આપો. (દરેકનો **1** ગુણ) **[10]**

21. ભારતમાં ચલણી સિકકાઓ કોણ બહાર પાડે છે ?
22. આર્થિક વૃદ્ધિ એટલે શું ?
23. વસ્તુ વિનિમય પ્રથાનો અર્થ આપો.
24. વૃતાંશ આકૃતિ એટલે શું ?
25. બાળ મૃત્યુ–દર એટલે શું ?
26. રેપોરેટ એટલે શું ?
27 નાણાકિય નીતિનાં ગુણાત્મક સાધનો એટલે શું ?
28. ખેતીક્ષેત્રે ખેડુતોને પાક નિષ્ફળતાના જોખમથી રક્ષણ આપવા કઈ યોજના શરૂ કરવામાં આવી ?
29. પ્રધાનમંત્રી કૃષિ સિંચાઈ યોજનામાં કયું સૂત્ર આપવામાં આવ્યું છે ?
30. નાબાર્ડની રચના કયા વર્ષમાં થઈ ?

SECTION :- C

■ નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં ઉત્તર આપો. (કોઈ પણ બાર) (દરેકના **2** ગુણ) **[24]**

31. RBI નાં નાણાકીય કાર્યો જણાવો. (કોઈ પણ ત્રણ)
32. ગરીબીરેખાની મર્યાદા જણાવો.
33. ઘર્ષણજન્ય બેરોજગારીનો અર્થ અને ઉદાહરણ આપો.
34. ભારતમાં શ્રમપ્રધાન ઉત્પાદન પદ્ધતિ વધારે અનુકૂળ છે, સમજાવો.
35. દીનદયાળ ઉપાધ્યાય ગ્રામજયોતિ યોજના સમજાવો.
36. પ્રચ્છન્ન બેરોજગારી એટલે શું ?
37. વસ્તી નિયંત્રણમાં શિક્ષણની ભૂમિકા સમજાવો.
38. પરંપરાગત ખેતી અને આધુનિક ખેતીનો ખ્યાલ સ્પષ્ટ કરો.
39. ખેતી ભારતીય અર્થતંત્રની કરોડરજ્જુ ગણાય છે. – સમજાવો.
40. આકૃતિ એટલે શું ? અને તે શા માટે દોરવામાં આવે છે ?
41. કમ્પ્યુટર ટેક્નોલોજીના ઉપયોગના ભયસ્થાનો જણાવો.
42. રાષ્ટ્રીય આવકના નિર્દેશકની મર્યાદાઓ જણાવો.
43. આર્થિક વિકાસના નિર્દેશકો કયા છે ? યાદી આપો.
44. ફુગાવાના લક્ષણો જણાવો.
45. નાણાના પ્રકારો જણાવો.
46. બેંક શબ્દનો ઉદભવ શી રીતે થયો ?

SECTION :- D

■ નીચેના પ્રશ્નોના મુદ્દાસર ઉત્તર આપો. (કોઈ પણ સાત) (દરેકના **3** ગુણ) **[21]**

47. મહાત્મા ગાંધી રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ રોજગાર ગેરેંટી યોજના (મનરેગા)ની માહિતી આપો.
48. ઊંચા જન્મદર માટેના કારણોમાં સામાજિક પરિબળો સમજાવો.
49. નીચી ખેત ઉત્પાદકતાના કારણોમાં સંસ્થાકિય પરિબળો સમજાવો. (કોઈ પણ ત્રણ મુદ્દા)
50. નાણાંના ઉદભવ અને વિકાસ પર ટૂંકનોંધ લખો.
51. પાક–સંરક્ષણ અને કૃષિ સંશોધન પર સંક્ષિપ્ત નોંધ લખો.
52. **R.B.I.** ની નાણાંકીય નીતિના કોઈ પણ ત્રણ પરિમાણાત્મક સાધનોની સમજૂતી આપો.
53. આકૃતિ અને આલેખ દોરતી વખતે ધ્યાનમાં રાખવાની બાબતો જણાવો.
54. આર્થિક વૃદ્ધિ અને આર્થિક વિકાસનો તફાવત આપો. (કોઈ પણ છ મુદ્દા)
55. જીવનની ભૌતિક ગુણવત્તાનો આંક એટલે શું ? તેના ઘટકો સમજાવો.
56. ગરીબીના અન્ય કારણો સમજાવો.

SECTION :- E

■ નીચેના પ્રશ્નનો વિસ્તારપૂર્વક ઉત્તર આપો. (કોઈ પણ પાંચ) (દરેકના 5 ગુણ) **[25]**

59. ભારતમાં વસ્તી નિયત્રંણના ઉપાયોની વિગતવાર સમજૂતી આપો.

60. કૃષિક્ષેત્રની ખેત ઉત્પાદકતા વધારવાના ટેકનોલોજિકલ સુધારાઓની ચર્ચા કરો.

61. ફુગાવાનો અર્થ આપી તેના કારણો સમજાવો.

57. સાટા પ્રથાનો અર્થ આપી સાટા પ્રથાની મર્યાદાઓ સમજાવો.

58. ગરીબી નિર્દેશકો સમજાવો. (કોઈ પણ પાંચ)

62. ભારતમાં ગરીબી ઘટાડવાના કોઈ પણ પાંચ ઉપાયો ચર્ચો.

63. ભારતમાં જન્મદર અને મૃત્યુદરની આપેલી આંકડાકીય માહિતી પરથી પાસ–પાસેથી સ્તંભ આકૃતિ દોરી વિશ્લેષણ કરો.

વર્ષ	જન્મદર (પ્રતિ 1000 વ્યકિતએ)	મૃત્યુદર (પ્રતિ 1000 વ્યકિતએ)
1951	39.9	27.4
2011	21.8	7.1